

*Het gaat steeds meer om contact met
samenleving en bedrijfsleven*

DE ELFDE TOPSECTOR

*De natuurbeheerder van de toekomst is niet alleen bioloog
of ecooloog, en natuur heeft niet alleen waarde als leefgebied
voor flora en fauna. Het kabinetsbeleid noopt tot anders kijken
naar natuur, stelt Natuurmonumenten.*

TEKST EN FOTOGRAFIE

ton van den born

‘Dit kabinet breekt met een trend’, zegt Teo Wams, lid van de directie van Natuurmonumenten. “De afgelopen twintig of dertig jaar hebben we schouder aan schouder met de overheid gewerkt. We hebben niet alleen natuur kunnen behouden, maar ook versterkt.”

Wams zit op zijn kantoor in het hoofgebouw van de vereniging, in 's-Graveland. Hier bouwden Amsterdammers die de stad wilden ontvluchten buitenplaatsen. En hier vanuit het Capitool in de tuin komt op zondagochtend de radio-uitzending van Vroege Vogels.

Dit kabinet kiest op economische waarde. Of in elk geval, zijn inschatting van economische waarde. Dat is niet alleen te zien in het topsectorenbeleid. Natuur lijkt voor de verantwoordelijke staatsecretaris Bleker eerder een flop- dan een topsector: vooral een barrière voor economische groei. Teo Wams legt uit wat de keuzes van het kabinet betekenen en hoe Natuurmonumenten zich opstelt. Ron Adelaar, hoofd P&O, vertelt welke richting het onderwijs op kan gaan. Een somber gesprek zou je misschien verwachten. Over een duistere toekomst met weinig geld, een moeilijke strijd en veel natuurverlies. Maar dat wordt het niet. “Je kunt wel twintig argumenten bedenken waarom je juist moet investeren. Die argumenten brengen we ook in, maar we moeten intussen met minder geld vasthouden aan de ambities.”

“Natuurmonumenten is met 750.000 leden na de ANWB de grootste vereniging in Nederland”, vervolgt Wams. “We hebben de plicht en het recht om namens die leden onze zorgen uit te spreken. We moeten duidelijk maken wat de consequenties zijn en of er misschien alternatieven zijn.”

Wams is lid van de taskforce biodiversiteit. “Daar benaderen we biodiversiteit niet puur als ecologisch, maar ook als economisch fenomeen.” Die houding, gericht op de economische waarde van natuur, kan zich wellicht nog verbreden in de natuursector denkt hij.

Wat was het beleid?

Wams: “In de jaren tachtig ontstond het beeld dat je meer kunt doen dan alleen natuur bewaren en behouden. Niet alleen zorgen dat je niets verliest, maar dat je ook wint. Je kunt zorgen dat natuur de ruimte krijgt, zonder dat dit nu zoveel ruimte vergt. Dat is de gedachte achter de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Daarin is een bepaalde analogie met wegaanleg. Een wegnnet

Natuurwet

Het natuurbeleid van staatsecretaris Bleker schaadt natuur eerder dan dat het natuur beschermt. Zo reageren natuurorganisaties, oppositiepartijen en onderzoekers. Het wetsvoorstel Natuur, waarin de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingwet en Boswet worden samengevoegd, kreeg de afgelopen weken heftige kritiek. Onder meer in een internetconsultatie die 18 november werd gesloten. Het wetsvoorstel van Bleker komt in het voorjaar van 2012 in de Tweede Kamer.

De gedachte achter dit wetsvoorstel is dat de Nederlandse natuur met minder regels kan worden beschermd. Burgers, boeren en bedrijven krijgen meer verantwoordelijkheid en er mag op meer soorten gejaagd worden. De nieuwe wet bepaalt dat Nederland zijn natuur niet beschermt, tenzij Europese regelgeving dat afdwingt.

Zowel het Planbureau voor de Leefomgeving als Alterra (Wageningen UR) concludeerden dat het natuurbeleid van Bleker niet goed uitpakt voor de natuur. Alterra schreef dat de bescherming van planten, dieren en habitats wordt versoberd en vertraagd. Ze verwacht een versnelde verslechtering van natuurkwaliteit en leefomstandigheden voor planten- en diersoorten. ‘De staatssecretaris dreigt natuur ondergeschikt te maken aan de agrarische sector en het bedrijfsleven’, schrijft NRC Next in een hoofdredactioneel commentaar.

functioneert pas als alles aansluit: een kilometer losse weg heeft geen functie en op een ingesloten natuurgebiedje kun je ook niet veel. Maar je kunt natuur ook zien als een aaneengesloten net waarlangs flora en fauna kunnen migreren.”

“Bovendien, zo was de gedachte in de afgelopen jaren, functioneert het ecosysteem voor mensen. Wat je voor de natuur in een gebied doet, doe je uiteindelijk voor de mensen die in dat gebied wonen. In die tijd

*Directielid Teo Wams:
‘Biodiversiteit als ecologisch
én economisch fenomeen:
die benadering kan zich nog
verbreden in de natuursector’*

kwam ook de nota Natuur voor mensen, mensen voor natuur. Dat liep goed. Er werd grond betrokken waar verbindingen konden worden gelegd. De EHS zou in 2018 of 2020 zijn voltooiing krijgen. Maar zoals altijd, de laatste loodjes wegen het zwaarst. Er kwam meer discussie en heftiger verweer. Minister Verburg – partijgenoot van de huidige staatssecretaris voor natuur – zei echter nog: we vinden dit belangrijk. We willen dit afmaken.”

“Dit kabinet heeft nu op twee punten de zaak omgegooid. Allereerst zegt het: het is ver genoeg gegaan, misschien zelfs al te ver. We hebben er geen geld meer voor. Het tweede punt is dat het de verantwoordelijkheid van

Ron Adelaar (r) en Teo Wams: “We denken na over een andere financiering. Ook de exploitatie van een natuurgebied kun je benaderen als business case.”

het Rijk heeft doorgeschoven naar de provincie. Het geld dat er nog is voor natuur, een uitgekleed budget, komt daar terecht. De provincie moet het nu oplossen.”

Hoe ziet het er nu uit?

“We kunnen ons voorstellen dat er bezuinigd wordt en dat ook de natuursector daarvan niet vrij blijft”, vervolgt Wams. “Een stapje terug. Maar dit is een enorme stap. Het betekent onder meer een streep door de afspraken voor de EHS.”

“Je herkent in de aanpak van het kabinet een paar trends. De topdown sturing is achterhaald. Dat pikt de samenleving niet meer. Cees Veerman, de oud-minister die tot voor kort voorzitter was van Natuurmonumenten, zei: ‘Je moet dit beleid in gesprek met mensen in het gebied vormgeven. In een soort gebiedscommissie waarin je luistert naar elkaar en belangen afweegt.’”

“Het tweede punt is dat je moet nadenken over een andere financiering. Geld verdienen met natuur. Dat geldt ook voor Natuurmonumenten. De exploitatie van een natuurgebied kun je benaderen als business case. Waar zitten kosten en baten? Een derde punt is dat er nu anders naar natuur wordt gekeken. Je moet meer nadenken over een stapeling van doelen: drinkwater, recreatie, gezondheid. Hoe kun je natuur zo vormgeven dat het optimaal bijdraagt aan al deze doelen? Dat betekent dus voor een organisatie zoals Natuurmonumenten: meer interactie, meer lokaal maatwerk en meer richten

op geld verdienen en meer uitgaan van verschillende waarden van natuur. Dat is de uitdaging waar we voor staan.”

Zoals de topsectoren internationaal van belang zijn, heeft ook onze natuuraanpak volgens Wams een internationale uitstraling. “Nederland is wat technisch natuurbeheer betreft top of the bill. Mensen uit andere landen komen hier kijken en verwonderen zich erover dat we in zo’n klein land zoveel natuur kunnen maken. Dat vraagt respect voor het vak van natuurbeheer, maar,” voegt hij eraan toe, “dat respect is bij deze

P&O’er Ron Adelaar: ‘We gaan niet bezuinigen op medewerkers, maar de samenwerking met het onderwijs nog verder versterken’

staatssecretaris niet aanwezig.”

Zijn er nog medewerkers natuurbeheer nodig?

“Mensen blijven er nodig”, zegt Ron Adelaar, hoofd P&O van Natuurmonumenten. Zodra het gaat over het

vak van natuurbeheer kom je op zijn terrein. Dan gaat het over de types mensen die nodig zijn bij organisaties als Staatsbosbeheer, De 12 Landschappen en Natuurmonumenten. “We hebben veel goede mensen in dienst, maar er is vergrijzing en veel deskundigheid gaat ons binnenkort verlaten. Bovendien zie je dat bij jongeren, als je kijkt over een wat langere periode, de belangstelling voor een bos- en natuuropleiding vermindert.”

Adelaar is voorzitter van de commissie Arbeidsmarktbeleid van het Bosschap, ingesteld door sociale partners in het werkveld bos en natuur om bijvoorbeeld te zorgen voor de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en bevordering van instroom. Aequor neemt hieraan deel en het onderwijs is vertegenwoordigd met Helicon Opleidingen en Hogeschool Van Hall Larenstein, beide in Velp. “We gaan ook verbreden naar andere aoc’s.”

Hij praat verder mee over de inhoud van het onderwijs op mbo- en op hbo-niveau. Bij Van Hall Larenstein is hij voorzitter van de werkveldadviescommissie voor de bachelor Bos- en natuurbeheer.

Vanuit de cao bos en natuur bestaat al jaren een scholingsfonds voor bekostiging van trainingen en cursussen voor werknemers in de sector, en er is urgentie om aan goede mensen te komen, zegt Adelaar. Twee jaar geleden werd gestart met een wervingscampagne. Die campagne is nu vernieuwd ‘met een knipoog’ naar fashion. Want, zo is de slogan, natuur past iedereen.

Wat is de vraag aan het onderwijs?

“We hebben een beetje last van een imagoprobleem”, zegt Adelaar. Het beeld dat de gemiddelde Nederlander heeft van de boswachter is erg gedateerd. Naast natuur beheren en beschermen gaat het steeds meer om contact maken met de samenleving en samenwerken met het bedrijfsleven. Vroeger was je klaar met goede biologische en ecologische kennis, maar nu is er behoefte aan mensen die projectleider zijn, ondernemer, communicatiespecialist en gastheer. De functie vraagt bijvoorbeeld financiële expertise en de capaciteiten om de vele vrijwilligers in bos- en natuurbeheer goed te begeleiden.

De werkgelegenheid staat volgens Adelaar onder druk door de economische situatie en het natuurbeleid

Natuuronderwijs

Giel Bongers, majorcoördinator Van Hall Larenstein, ziet geen daling van de instroom bij Bos- en natuurbeheer in Velp. Hij maakt zich wel zorgen over de werkgelegenheid. “Een deel van de studenten vindt werk bij de Dienst Landelijk Gebied en die doen veel aan de EHS. Maar hoe dat verder gaat?” Op de hogeschool wordt soms gesproken over het beleid. “Hoe kunnen we eraan bijdragen om het tij nog te keren?”

Bongers constateert dat in het onderwijs meer aandacht is voor de vraag hoe je natuur kunt verzilveren. “Je ziet ook bij afstudeeronderwerpen vaker een meer economische benadering van natuur.” Ook in het lectoraat Geïntegreerd Natuurbeheer wordt een ecologische benadering gecombineerd met sociale en economische aspecten.

Frank Gerritsen, Helicon Velp, maakt zich nog geen zorgen over de werkgelegenheid. “Die jongens kiezen niet voor een baan, maar voor de passie.” Hij verwacht eerder problemen waar het stageplaatsen betreft.

Natuurmomenten

De vereniging Natuurmonumenten verworft en beheert sinds 1905 waardevolle natuurgebieden en cultuurhistorische landschappen. Dat begon met de aankoop van het Naardermeer op initiatief van de Amsterdamse onderwijzer Jac. P. Thijssen. De vereniging heeft zo’n 750.000 leden en 3200 vrijwilligers. Met steun van sponsors en rijksbijdragen beschermen ze 355 gebieden met een gezamenlijke oppervlakte van ruim 100.000 hectare, ruim een kwart van de provincie Zuid-Holland.

van dit kabinet. Bij sommige collega-organisaties vermindert het aantal bbl-plaatsen al. “We gaan er niet op bezuinigen,” zegt Adelaar. “Maar we gaan de samenwerking met het onderwijs nog verder versterken.”

Zie voor links www.groenonderwijs.nl > editie 15.

advertentie

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Groen onderwijs
CPS

Blijvend resultaat

CPS | T [033] 453 43 43 | E cps@cps.nl | www.cps.nl